

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Een verkaveling aan de Meiberg te Meerhout.
Archeologienota

E.N.A. Heirbaut
C. Dockx

Colofon

Titel: Een verkaveling aan de Meiberg te Meerhout. Archeologienota.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut & C. Dockx

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 167

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: maart 2019

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel I. Verslag van resultaten

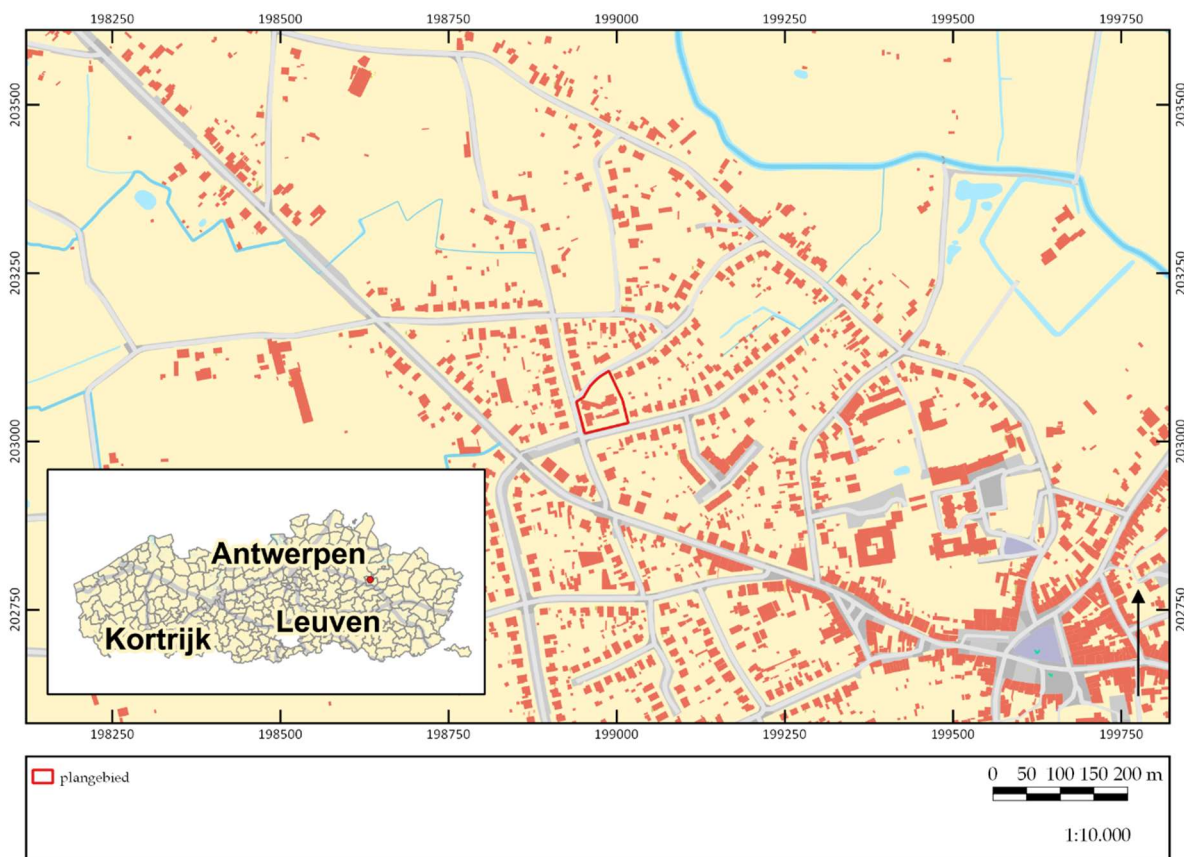
Inhoudstafel

1 INLEIDING	5
1.1 RANDVOORWAARDEN	6
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	7
2 VRAAGSTELLINGEN	8
3 METHODIEK VAN HET ONDERZOEK	9
3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	9
3.2 RAPPORTAGE EN AFBEELDINGEN	10
4 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANEDE WERKZAAMHEDEN	11
4.1 BESTAANDE TOESTAND	11
4.2 NIEUWE TOESTAND	14
5 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK	16
5.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	16
5.2 HISTORISCHE BRONNEN	16
5.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN	17
5.4 LUCHTFOTOGRAFIE	20
5.5 GEO(MORFO)LOGIE EN BODEM	23
5.5.1 DIGITAAL HOOGTEMODEL VLAANDEREN II	23
5.5.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART	23
5.5.3 QUARTAIR GEOLOGISCHE KAART	24
5.5.4 BODEMTYPE	24
5.5.5 POTENTIËLE BODEMEROSIE EN BODEMBEDEKKING	26
5.6 ARCHEOLOGISCHE BRONNEN	28
5.7 CONTROLEBORINGEN	30
5.8 NIET GEDOCUMENTEERDE WERKZAAMHEDEN	31
6 SYNTHESE	32
6.1 SYNTHESE VOOR GESPECIALISEERD PUBLIEK	32
6.1.1 SAMENVATTING VAN DE ONDERZOEKSRÉSULTATEN EN BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	32
6.1.2 IMPACT VAN VROEGERE EN GEPLANEDE WERKEN	32
6.1.3 POTENTIEBEPALING, KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL EN AANBEVELING	34
6.2 SYNTHESE VOOR NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK	35
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	36
GERAADPLEEGDE WEBSITES	36

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Meiberg in Meerhout (provincie Antwerpen). Het omvat drie percelen. In het noorden grenst het aan de Lemmekensdries en in het zuiden aan Laagland (fig. 1). Het gaat om een bebouwd perceel met een oppervlakte van 4.379 m². Het terrein is grotendeels bebouwd met een oude hoeve, verschillende stallen, opslagplaatsen en schuren. Verder is er nog een gedeelte weiland, waarin centraal een diepe waterput staat. De opdrachtgever plant het gebied te verkavelen.

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. Het onderzoek (projectcode 2019A427) werd uitgevoerd door twee archeologen, waarvan één erkend archeoloog, conform de Code van Goede Praktijk. Onderhavige archeologienota bestaat uit twee delen: een verslag van de resultaten van het vooronderzoek (deel I) en het daaruit voortvloeiende programma van maatregelen (deel II).

Het onderzoek omvat in de eerste plaats een bureauonderzoek. Hierbij wordt nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek wordt geëvalueerd in hoeverre er voldoende informatie voorhanden is om tot bovengenoemde doelstelling te komen, of dat er bijkomend vooronderzoek in een andere vorm (al dan niet met bodemingreep) noodzakelijk is.

Het verslag van de resultaten van het vooronderzoek omvat naast deze inleiding nog vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 worden de vraagstellingen die voor dit onderzoek relevant zijn, opgesomd. Deze vraagstellingen zullen in hoofdstuk 6 beantwoord worden, in zoverre als mogelijk op basis van de resultaten van het vooronderzoek. De gehanteerde werkwijze en onderzoeksstrategie worden in hoofdstuk 3 beschreven. Hier wordt ook de gemaakte selectie inzake bronnen verantwoord (cf. de Code van Goede Praktijk, par. 12.5.2.1). De geplande werkzaamheden worden in hoofdstuk 4 beschreven. Hierbij is van groot belang dat duidelijk wordt in hoeverre de werken impact zullen hebben op het (eventueel aanwezige) bodemarchief. Hoofdstuk 5 vormt de weerslag van de resultaten van het bureauonderzoek (*assessment*), gebaseerd op een exhaustieve studie van het beschikbare kaartmateriaal, de historische en archeologische bronnen. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd wat de archeologische potentie van het plangebied is. In hoofdstuk 6 wordt een synthese gevormd op basis van het *assessment*, waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden, en wordt ook geïnformeerd over de eventuele kennisvermeerdering die het plangebied kan opleveren. Verder wordt nagegaan in hoeverre de eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden aangetast kunnen/zullen worden door de geplande werkzaamheden. Het eerste deel wordt afgesloten met de bibliografie en bijlagen. Het tweede deel omvat een gemotiveerd advies omtrent het vervolgtraject (programma van maatregelen).

1.1 Randvoorwaarden

Het terrein is momenteel ontoegankelijk voor verder archeologisch vooronderzoek buiten het bureauonderzoek aangezien het terrein nog bebouwd is en nog niet in eigendom van de opdrachtgever. Het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem zal bijgevolg in een uitgesteld traject worden uitgevoerd.

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Meiberg, Meerhout
Ligging	Meiberg 111, 2450 Meerhout
Kadastrale gegevens	Meerhout, 1 ^e afdeling, sectie B, percelen 752n, 753d en 755b.
Bounding Box	X Y
	198893,966 203005,731
	199063,966 203005,731
	198893,966 203108,700
	199063,966 203108,700
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2019A427
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Caroline Dockx, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	februari 2019
Geplande ingreep	Verkaveling van drie percelen
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 4.379 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek, archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject

2 Vraagstellingen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?

3 Methodiek van het onderzoek

3.1 Onderzoeksmethodiek

Om na te gaan of er archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied aanwezig zijn en om een antwoord te kunnen geven op de in hoofdstuk 2 geformuleerde vraagstellingen, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, die in hoofdstuk 5 besproken zullen worden (*assessment*). De meeste bronnen zijn online beschikbaar gesteld door de Vlaamse Overheid.

Om de fysische geografie van het projectgebied te onderzoeken zijn de bodemkaart, bodembedekkingskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart geraadpleegd. Deze zijn online te raadplegen in de databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en in de Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be).

Om een beeld te krijgen van de historische (landschaps)ontwikkeling van het plangebied zijn de beschikbare historische en topografische kaarten geraadpleegd. De gegeorefereerde historische kaarten, dit zijn de kaart van Frickx (1712), de kaart van de Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841), de kadasterkaart van Popp (1842-1879) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854), kunnen online geraadpleegd worden via het Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroerenderfgoed.be).

De kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is voor dit gebied niet beschikbaar. Op dezelfde website zijn ook verschillende 20^e- en 21^e-eeuwse luchtfoto's te raadplegen. Daarnaast is gebruik gemaakt van ander historisch kaartmateriaal, o.a. uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, dat is in te zien via de website van Cartesius (www.cartesius.be). Voor de historische bronnen is gebruik gemaakt van de inventaris onroerend erfgoed en van schriftelijke bronnen. De combinatie van historische bronnen, historische kaarten, topografische kaarten en luchtfoto's zorgt ervoor dat de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving vanaf de 18^e eeuw tot het heden goed in beeld gebracht kan worden.

Om ook zicht te krijgen op de perioden vóór de 18^e eeuw is onderzocht of er zich in en/of nabij het plangebied archeologische resten in de ondergrond bevinden of reeds zijn onderzocht. Om dit te kunnen bepalen, zijn voornamelijk de online beschikbare gegevens geanalyseerd. Hierbij is in eerste instantie de database van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; www.cai.onroerenderfgoed.be) bevraagd. Hierbij moet opgemerkt worden dat de CAI niet volledig is en geen garantie biedt op de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site. Ook is www.inventaris.onroerenderfgoed.be geraadpleegd voor het plangebied en de ruimere omgeving. Dit is verder in dit rapport verwerkt.

Naast het onderzoek naar de historische ontwikkeling van het gebied en de reeds gekarteerde archeologische vindplaatsen, dienen ook de geplande werkzaamheden en de (eventueel) hierbij horende verstoringen in kaart gebracht te worden. De beschrijvingen gebeuren op basis van de plannen en schetsen die de opdrachtgever ter beschikking heeft gesteld (hoofdstuk 4). Hiertoe behoren de plannen van en informatie over de bestaande bebouwing (“bestaande toestand”) en de bouwtekeningen van het te realiseren project (“nieuwe toestand”).

Op basis van alle beschikbare gegevens is tenslotte een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot kennisvermeerdering, en de eventuele intactheid van een al dan niet aanwezige archeologische site (hoofdstuk 6). Hieruit vloeit een advies omtrent eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden.

3.2 Rapportage en afbeeldingen

De indeling in hoofdstukken is reeds eerder beschreven. Wat betreft de afbeeldingen die in deze archeologienota zijn opgenomen, geldt dat zij alle zijn afgebeeld op klein formaat omwille van de opmaak van de tekst. In bijlage zijn de beschikbare plannen opgenomen.

De kaarten die gemaakt zijn op basis van de beschikbare bodemkaarten, luchtfoto's en CAI zijn zoveel mogelijk op eenzelfde schaal vervaardigd (zie ook figurenlijst). Omwille van de duidelijkheid (vb. situeren van het plangebied ten opzichte van de omringende omgeving) kan hiervan afgeweken zijn. Historische kaarten zijn op een andere schaal gemaakt om zo ook zicht te geven op een groter gebied, of juist in te zoomen op details.

De in deze archeologienota opgenomen informatie en plannen zijn vermeld met toezegging van de opdrachtgever.

4 Beschrijving van de geplande werkzaamheden

4.1 Bestaande toestand

Het plangebied omvat enkele percelen waarop verschillende gebouwen staan. Langs de Meiberg staat een boerderij (huisnummer 111), met een grondoppervlak van ca. 250 m². Het is al een wat ouder gebouw, waarvan geen bouwplannen meer voorhanden zijn. Om die reden is op 13 maart een terreininspectie uitgevoerd om de verstoringsgraad van dit gebouw, evenals de andere gebouwen, in te kunnen schatten. Hieruit is gebleken dat het gebouw grotendeels niet onderkelderd was maar dat de funderingsplaat wel op de vaste grond is gelegd. De bodem is met andere woorden ter hoogte van de woning al afgegraven. In de oostelijke hoek van het gebouw bevindt zich een kleine kelder met een diepte van ca. 1,8 m. Aan de noordkant bevinden zich mestputten en mestgangen; de mestputten zijn 1,8 m diep en de mestgang 1 m (fig. 2c). Op de noordoosthoek, aan de buitenkant van de woning, ligt een regenwaterput die 1,8 m diep is.

Aan de voorkant van de woning loopt een klein pad (klinkerverharding) naar de voordeur; ook rondom de woning ligt een pad met klinkers. Voor de aanleg hiervan is de bodem niet diep afgegraven maar slechts oppervlakkig. Wel zijn vanaf de straat de nutsleidingen en riolering voor de woning aangelegd; hoewel vanuit de terreininspectie niet achterhaald kon worden waar deze leidingen precies lopen, zullen zij plaatselijk wel een verstoring tot minstens 60 cm diepte hebben veroorzaakt (vorstvrije diepte).

Aan de noordkant van het gebouw liggen verhardingen. In deze verhardingen is vastgesteld dat op verschillende plaatsen roosters zijn voorzien voor het laten afwateren van de oprit/weg laten lopen van regenwater. De verhardingen lopen door tot aan de oostelijke perceelsgrens. Voor het aanleggen hiervan is de bodem tot een diepte van ca. 50 cm afgegraven, waarna er opgevuld is met steenpuin. Hierop is de beton aangebracht.

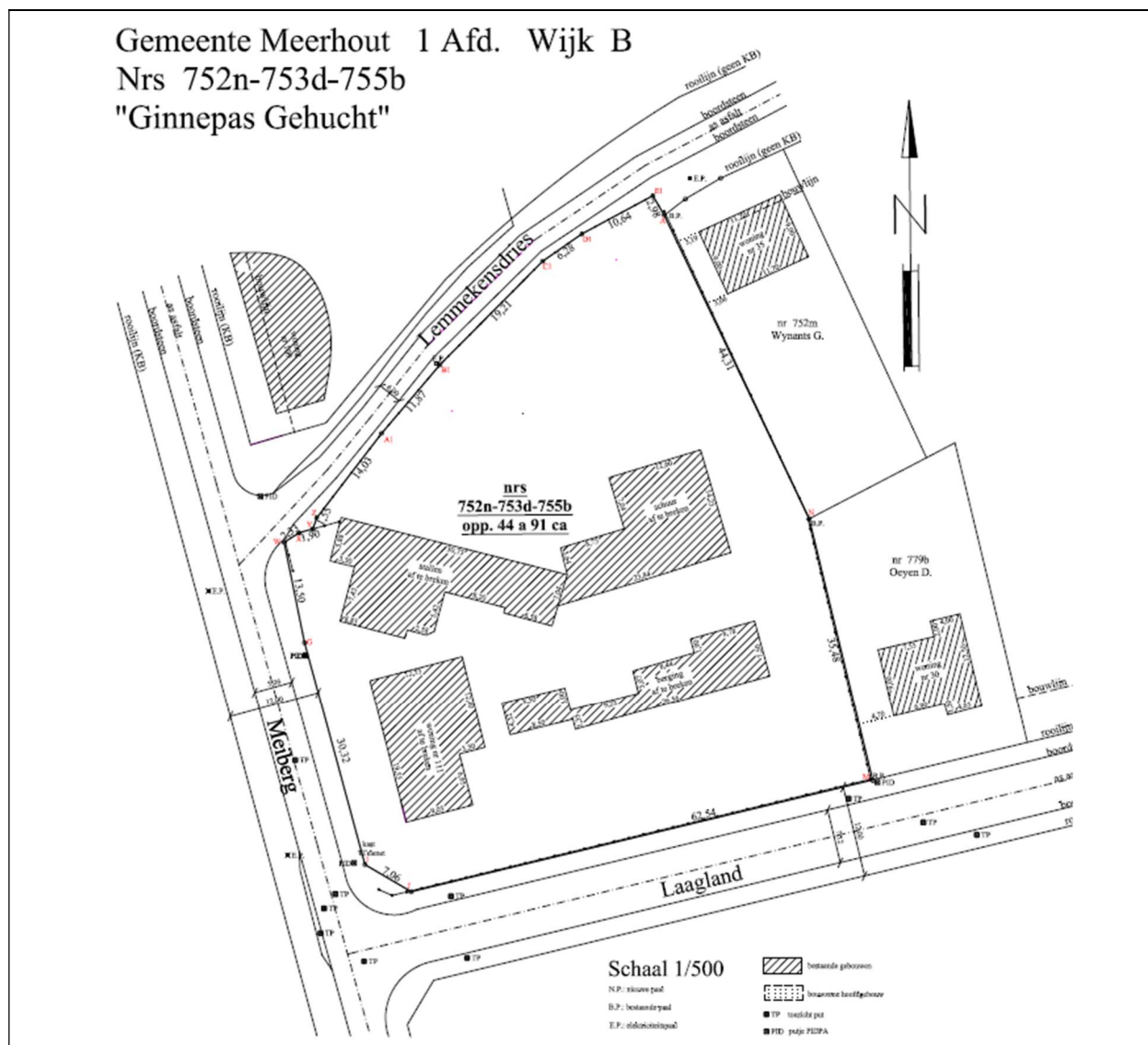
Ten noorden van de woning, op de hoek van de Meiberg met de Lemmekensdries, bevindt zich een zeer grote stal. Bouwplannen van de stal zijn niet voorhanden maar het is wel bekend dat er enkele mestgangen (1 m diep) en een mestkelder (1 m en 1,5 m diep) onder en naast zitten. Enkele van deze mestkelders zitten onder de eerder genoemde verharding tussen de beide gebouwen. Voor het aanleggen van de mestkelders is de bodem tot een aanzienlijke diepte van ruim 1,5 m afgegraven.

Meer centraal op het terrein zijn enkele schuren en overdekte open bergplaatsen opgetrokken die in een lijn liggen met de grote stal. Deze constructies zijn eerder beperkt wat bodemingrepen betreft. De verhardingen die in deze schuren en bergplaatsen zijn aangelegd, bestaan uit een oppervlakkige betonverharding waarvoor de bodem niet is afgegraven. Mogelijk hebben er wel kleinere bodemverstoringen plaatsgevonden bij het ingraven van de dakdragende palen en de muren, maar dit zullen lokale verstoringen zijn.

Aan de overzijde van deze rij gebouwen zijn ook nog enkele kleinere constructies geplaatst. Ook hier gaat het om oppervlakkig geplaatste structuren met een oppervlakkige betonverharding waarvoor de bodem weinig geroerd zal zijn.

Het noordelijke deel van het plangebied wordt als weide gebruikt. Centraal in de weide bevindt zich een waterput die tot zeer diep reikt. Het zuidelijke deel van het plangebied wordt momenteel als moestuin gebruikt, waarnaast zich een grote kippenren bevindt.

Tijdens de terreininspectie is vastgesteld dat de weide lager ligt dan de terreinen waarop gebouwd is. Ook de aangrenzende percelen in het noorden liggen hoger. Het hoogteverschil is niet langzaamaan oplopend in de richting van deze percelen, maar is abrupt ter hoogte van de perceelsgrens. Omdat de weide het enige perceel is dat lager gelegen is, lijkt het er eerder op dat hier de bodem is afgegraven dan dat de rest van de omgeving is opgehoogd. Om dit te verifiëren zijn twee controleboringen gezet. Deze worden besproken in paragraaf 5.7.

Figuur 2a. Inplantingsplan bestaande toestand.

Noordkant van de woning

Zuidkant van de stal

Zijkant van de stal

Zicht op de woning (achteraan) en schuren

Zicht op de schuren aan de noordkant

Zicht op de koterijen aan de zuidkant

Zicht op de waterput

Zicht op het hoogteverschil

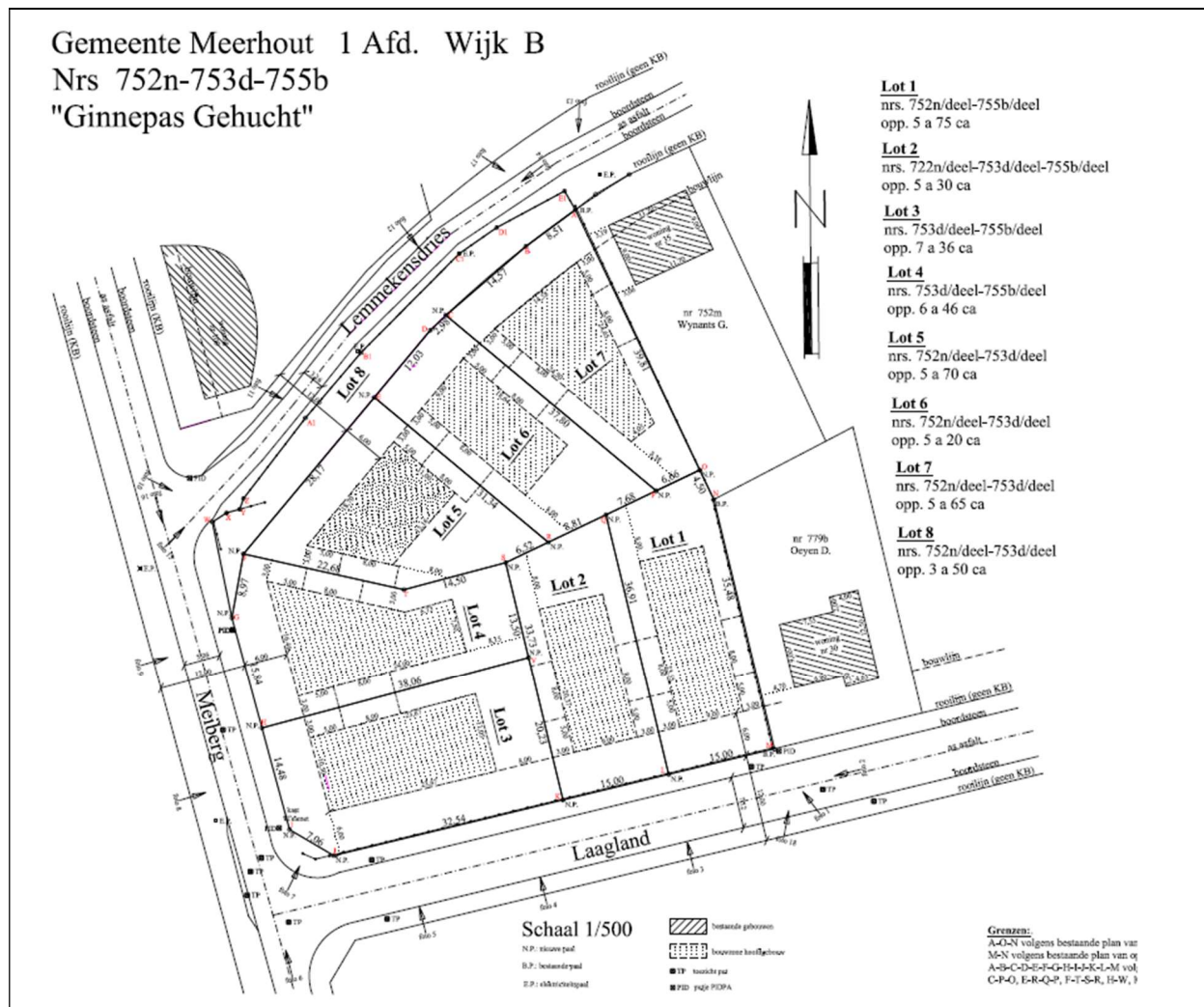
Figuur 2b. Overzichtsfoto's huidige situatie. ©LARES

[illegible]

4.2 Nieuwe toestand

14

Gemeente Meerhout 1 Afd. Wijk B
Nrs 752n-753d-755b
"Ginnepas Gehucht"

Figuur 3. Verkavelingsplan van het projectgebied.

5 Archeologisch bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt verslag uitgebracht van het bureauonderzoek naar de archeologische en historische kennis over het plangebied (*assessment-rapport*). De hierbij gehanteerde methoden, technieken en criteria zijn beschreven in hoofdstuk 3.

5.1 Archeologische voorkennis

Er is nog geen archeologisch onderzoek in welke vorm dan ook uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied. Deze bureaustudie is met andere woorden het eerste onderzoek dat voor deze locatie wordt uitgevoerd. Buiten de grenzen van het plangebied zijn op verschillende locaties al archeologisch onderzoek uitgevoerd. Deze worden beschreven in paragraaf 5.6.

5.2 Historische bronnen

Voor het historisch onderzoek is gebruik gemaakt van de gegevens uit de inventaris onroerend erfgoed en heemkundige literatuur online. De geschiedenis van Meerhout is vooral een geschiedenis van een rurale dorpsgemeenschap waar gedurende lange tijd de focus op landbouwexploitatie van het omliggende landschap heeft gelegen. Zowel op wereldlijk als op geestelijk vlak is de geschiedenis van Meerhout vrij ingewikkeld. Bestuurlijk lag Meerhout in het grensgebied van het graafschap Loon, het prinsbisdom Luik en het hertogdom Brabant. Kerkelijk behoorde het tot de bisdommen Luik, Mechelen en Antwerpen. Het gebied, waar aanvankelijk verschillende abdijen en adellijke geslachten feodale rechten bezaten, evolueerde tot een heerlijkheid die in 1324 een vrijheid werd met rechtspraak.

Meerhout werd voor het eerst vermeld in 741 als '*Mareholt*' in een schenkingsakte van graaf Robrecht van Haspengouw aan de abdij van Sint-Truiden. Veel historici identificeren deze Meerhout met een gehucht van Herk-de-Stad, maar aangezien de Meerhoutse kerk, waarvan de oprichting naar verluidt opklimt tot ca. 1100, toegewijd is aan Sint-Trudo zijn er ook argumenten om '*Mareholt*' te verbinden met Meerhout.

Zeker is dat Meerhout in de 12^e eeuw in het bezit was van de heren van Meerhout die verwant waren aan de graven van Loon. Op welk moment Meerhout een heerlijkheid werd, is echter niet duidelijk. De hertog van Brabant hield de hoge en middele rechtspraak. De hertog schonk in 1229 een deel van zijn rechten op Meerhout aan het klooster van Maagdendaal in Oplinter.

Tijdens de 13^e eeuw bestond Meerhout door de verschillende rechten en aanspraken, onder meer door huwelijken tussen verschillende adellijke families, uit drie delen die in handen waren van de hertog van Brabant, een lid uit het grafelijk huis van Loon, verwant met de heer van Wesemael en Westerlo en de heren van Diest.

Het oorspronkelijke centrum van Meerhout bevond zich rond een bidplaats die werd opgericht door Sint-Lambertus. In de loop van de 13^e eeuw verplaatste het centrum zich naar de huidige Markt na de bouw van een nieuwe Sint-Trudokerk in opdracht van de abdij van Maagdendaal. In 1679 verwoestte een dorpsbrand de kerk en een deel van de huizen van het centrum.

Verder heeft Meerhout voornamelijk een agrarische geschiedenis, wat ook op de historische kaarten te zien is.

5.3 Cartografische bronnen

Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn de kaarten van Frickx, van de graaf De Ferraris, de Atlas der Buurtwegen, de Poppkaart en van Vandermaelenkaart gebruikt. De topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is voor dit plangebied niet beschikbaar.¹ Er zijn in dit kader ook recente topografische kaarten ook bekeken.

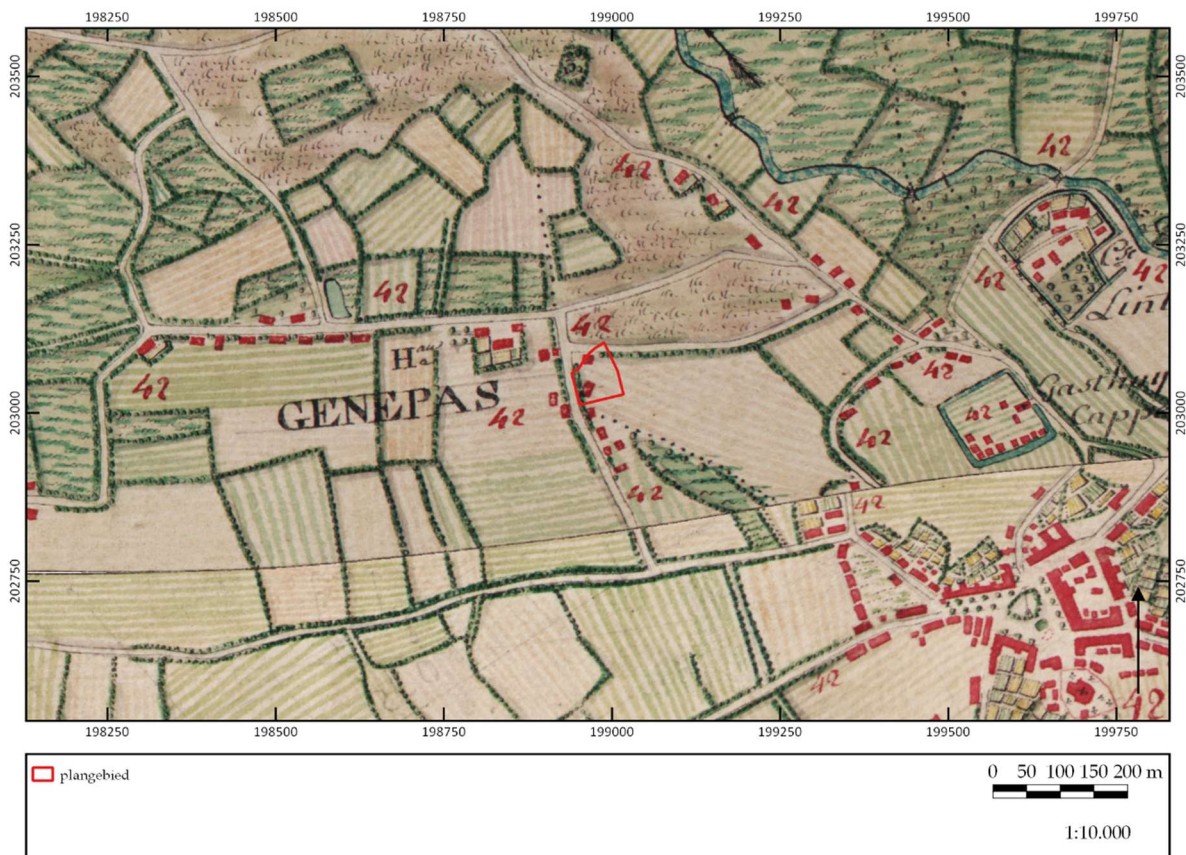
Figuur 4. Uitsnede uit de Frickxkaart (1744). ©LARES

Het plangebied ligt ten noorden van de historische dorpskern van Meerhout. Als algemeen referentiekader lijkt de Frickxkaart (fig. 4) echter moeilijk als alleenstaand cartografisch document leesbaar. De kaart is te algemeen om er duidelijke informatie

¹ Alle gebruikte kaarten en luchtfoto's kunnen online geraadpleegd worden op <http://www.geopunt.be>. Dit zal niet elke keer herhaald worden bij de desbetreffende kaartbeschrijving.

over het plangebied uit af te leiden. Daarenboven kan de kaart niet goed gegeorefereerd worden.

De Ferrariskaart (1771-1778) is op deze locatie alvast duidelijk en gedetailleerd te plaatsen (fig. 5). Op deze kaart is het plangebied goed te zien. Het toont aan dat het plangebied ten noordwesten van de bewoningskern van Meerhout gelegen is. Het plangebied zelf wordt ten noorden en ten westen begrensd door een weg. Het grootste deel van het terrein is in gebruik als akkerland, maar ten westen wordt een woning langs de straatkant gekarteerd. Ook in de noordelijke kant is een gebouw zichtbaar. Ten noordoosten van het plangebied stroomt de Grote Nete. Tussen deze rivier en de historische dorpskern kan ook een gasthuis opgemerkt worden.

Figuur 5. Uitsnede uit de Ferrariskaart (1771-1778). ©LARES

Ongeveer driekwart eeuw later worden de kaarten van de Atlas der Buurtwegen (1841) gemaakt (fig. 6). Daar is hetzelfde wegpatroon te zien. Daarenboven is de perceelsindeling van de omgeving goed herkenbaar, al verschilt die nog sterk van de huidige indeling. Het plangebied is aangeduid als bebouwd. Er bevinden zich op dat moment drie verschillende gebouwen binnen het plangebied en een klein onverhard weggetje. Deze gebouwen komen wat ligging betreft niet overeen met de huidige gebouwen, en kan dus vanuit worden gegaan dat het om voorgangers betreft die nu echter helemaal verdwenen zijn. Het bodemgebruik is hier niet op af te lezen, maar mogelijk was het in die tijd nog steeds voor een deel in gebruik als akker zoals op de Ferrariskaart werd weergegeven.

De Vandermaelenkaart (1846-1854) vertoont geen wezenlijk ander beeld dan de Atlas

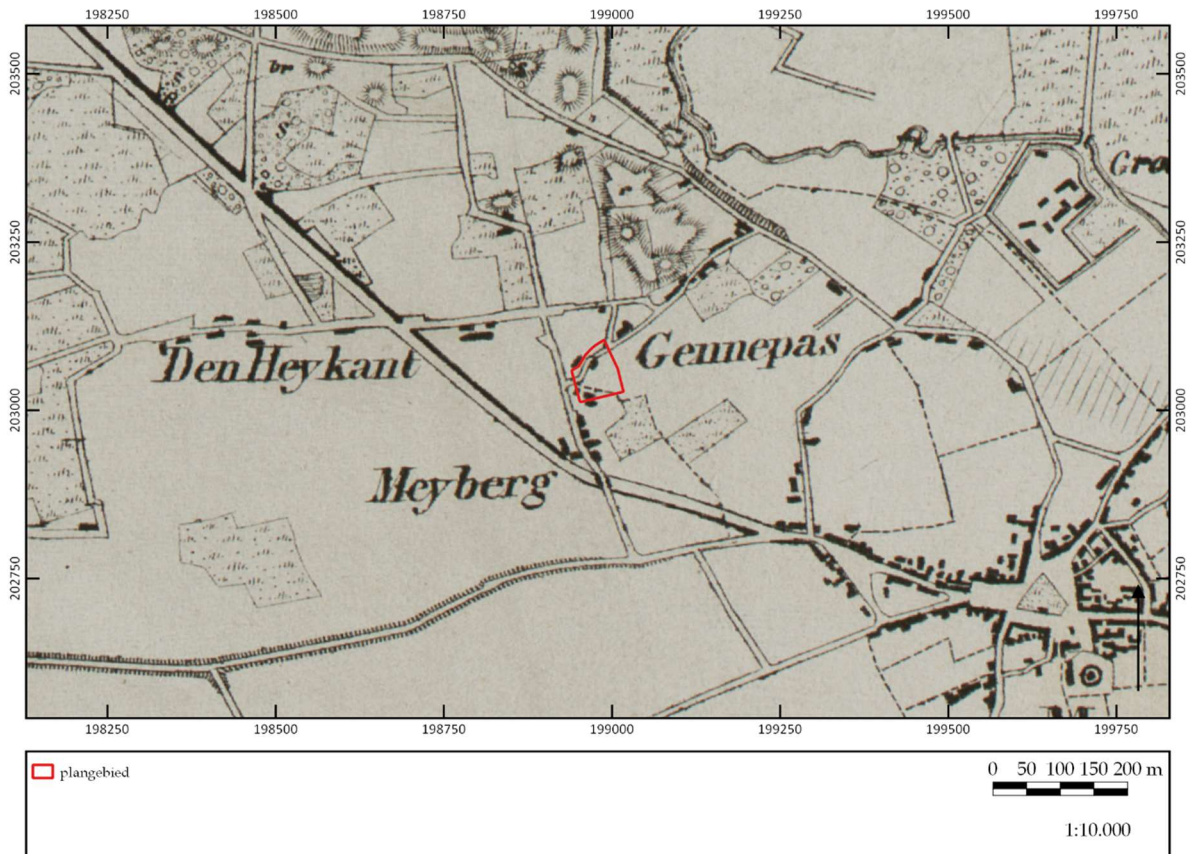
plangebiet

0 50 100 150 200 m

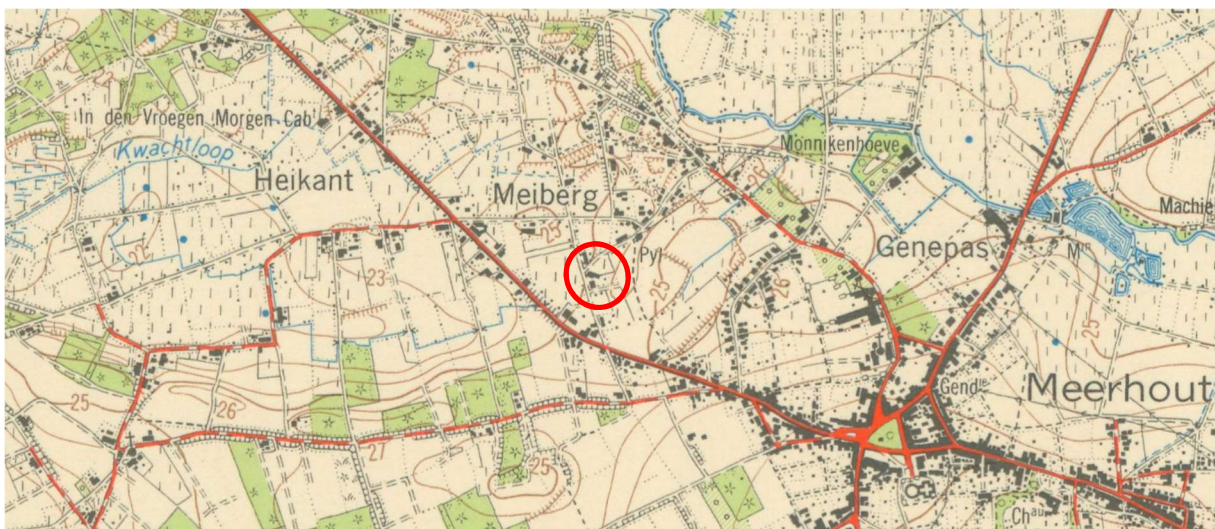
1:5.000

De hierboven besproken historische kaarten tonen een hoge mate van continuïteit in en rond het plangebied vanaf de tweede helft van de 18^e eeuw tot het einde van de 19^e eeuw. Het stratenplan bleef daarbij onveranderd en de regio bestaat voornamelijk uit akkerlanden met enkele hoeves langs de straten. Ook het plangebied bestond grotendeels uit akkerland met aan de straatkant een hoeve.

² Voor het meest complete overzicht aan georeferendeerde topokaarten voor het plangebied zie www.cartesius.be.

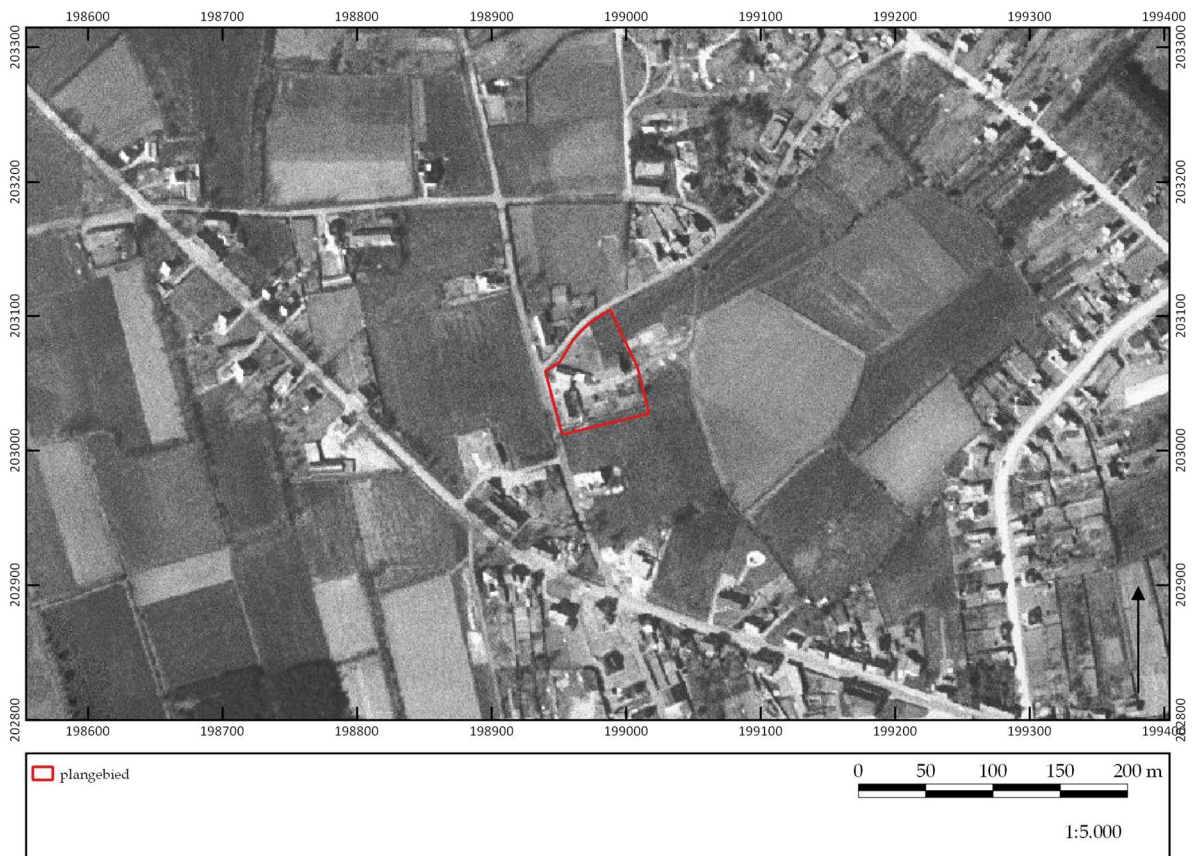
Figuur 8. Uitsnede uit de Vandermaelenkaart (1846-1854). ©LARES

Figuur 9. Uitsnede uit de topografische kaart van België van 1969. ©CARTESIUS

5.4 Luchtfotografie

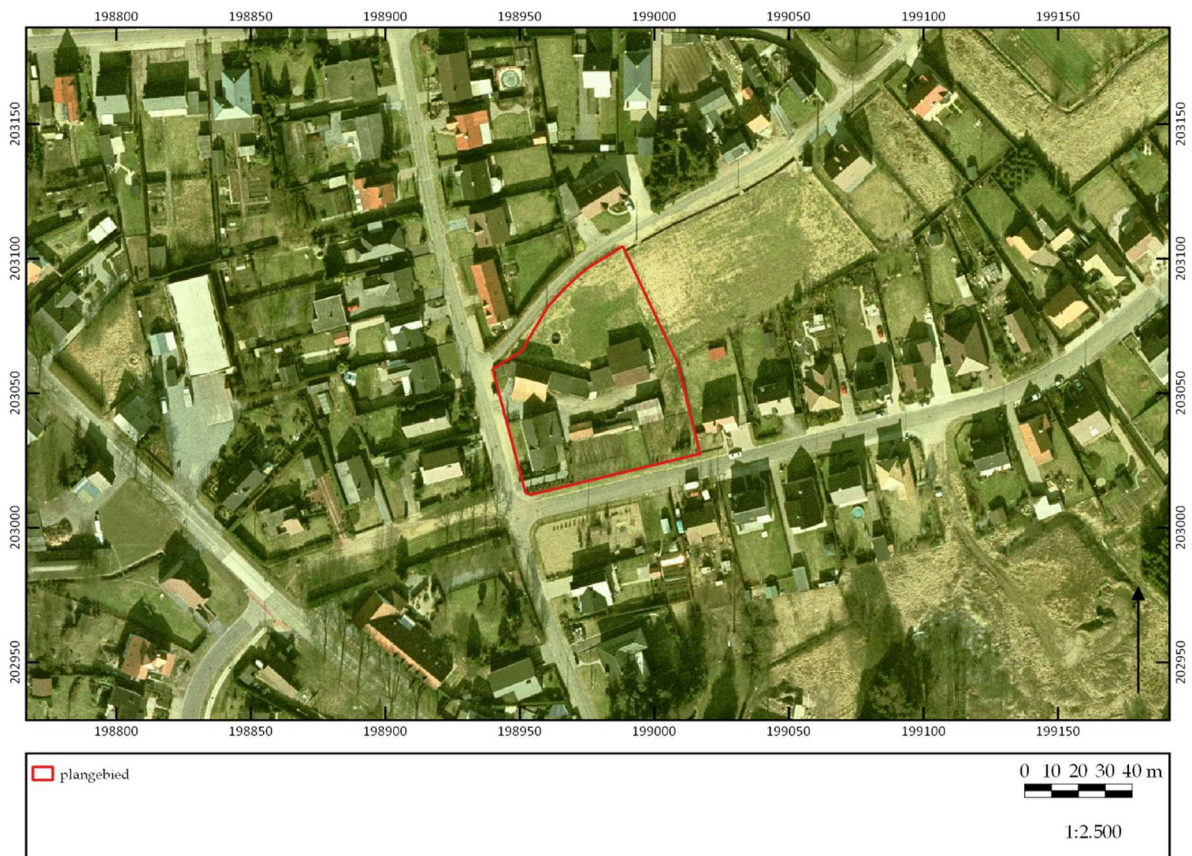
Ter aanvulling van de 18^e- tot 20^e-eeuwse historische kaarten zijn ook recentere luchtfoto's uit verschillende jaartallen bekeken. De luchtfoto uit 1971 (fig. 10) is zeer grofkorrelig maar toont wel aan dat het plangebied grotendeels bebouwd is. Centraal tussen de gebouwen loopt een verharding. De overige delen van het plangebied zijn in gebruik als grasland. Deze situatie is eigenlijk gelijk aan de huidige situatie.

Figuur 10. Uitsnede van de luchtfoto uit 1971. ©LARES

Figuur 11. Uitsnede van de luchtfoto uit 1979-1990. ©LARES

Figuur 12. Uitsnede van de luchtfoto uit 2000-2003.

© LARES

Figuur 13. Uitsnede van de luchtfoto's uit 2018.

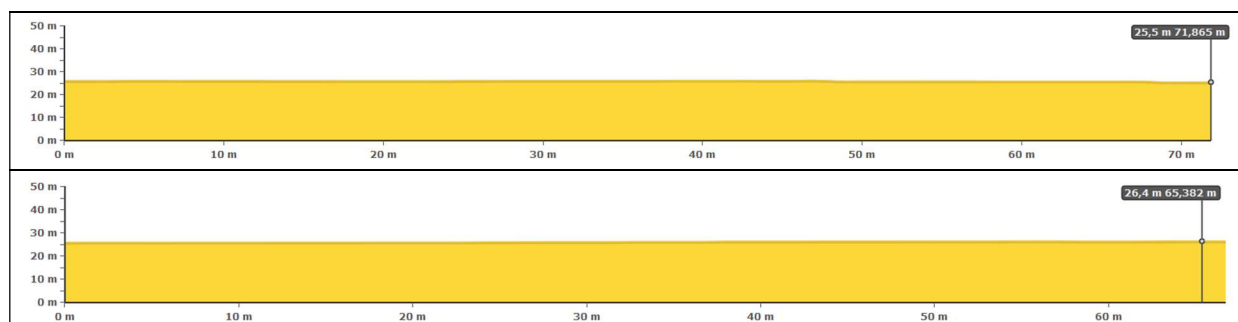
© LARES

De situatie op de luchtfoto uit 1979-1990 (fig. 11) sluit hier bij aan en blijft ongewijzigd. Rondom het plangebied is de bebouwing toegenomen, voornamelijk ten westen. Op de luchtfoto van 2000-2003 (fig. 12) en 2018 (fig. 13) is te zien dat de situatie binnen het plangebied nauwelijks veranderd is. De bebouwing is hetzelfde gebleven. Enkel rondom het terrein is de bebouwing sterk toegenomen ten opzichte van de luchtfoto van 1971.

5.5 Geo(morfo)logie en bodem

Om de geomorfologie en de bodemopbouw van het plangebied te bestuderen, zijn de bodemkaart van Vlaanderen, de potentiële bodemerosiekaart, de bodembedekkingskaart en de tertiair en quartair geologische kaarten gebruikt.³ Om te kijken hoe de landschappelijke hoogteligging van het plangebied is ten opzichte van een grotere omgeving en de relatie van het plangebied tot beek- en riviervalleien zich verhoudt is het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II bestudeerd.

Het plangebied loopt af in zuidwestelijke richting, van een hoogte van ca. 26,4 m +TAW naar een hoogte van 55,5 m +TAW. Dit is in de richting van de Kwachtloop, een kleine beek ten zuidwesten van het plangebied (fig. 14).

Figuur 14. Terreindoorsnede: boven N-Z; onder W-O.

5.5.1 Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II

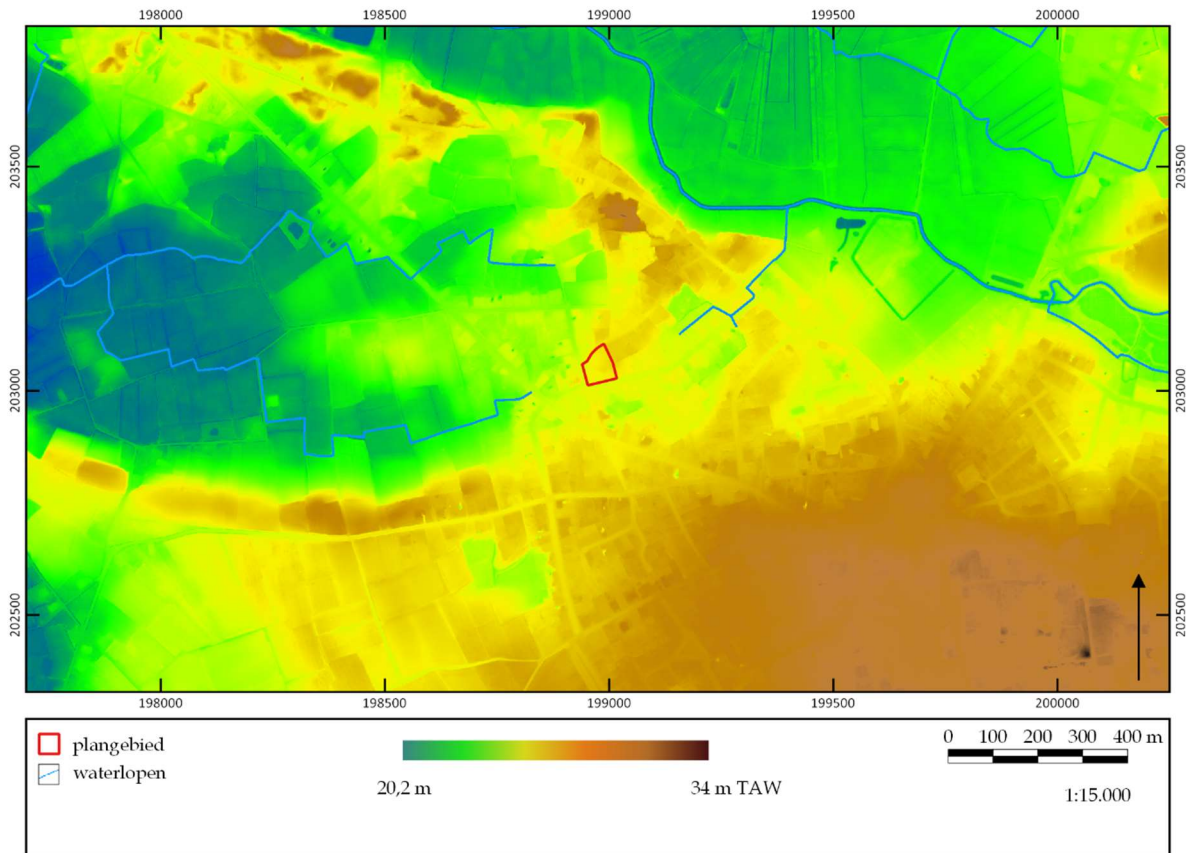
Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (fig. 15) wijst hetzelfde uit. Net zoals ook uit de historische kaarten bleek, blijkt hieruit dat het plangebied gelegen is ten zuidwesten van de Grote Nete. Ten westen van het plangebied loopt echter nog een kleinere waterloop, de Kwachtloop. Binnen het plangebied loopt het terrein daardoor van het noordoosten naar het zuidwesten af van 26,4 m +TAW tot 25,5 m +TAW.

5.5.2 Tertiair geologische kaart

Op de tertiair geologische kaart (fig. 16) ligt het plangebied op een ondergrond dat benoemd wordt als de Formatie van Diest. Deze sedimenten bestaan uit groen tot limonietbruinige zanden die glauconietrijk en meestal grofkorrelig zijn. Daarnaast komen er kleirijkere zones en micarrijke horizonten voor evenals limonietversteningen.

³ Alle bodemkaarten kunnen gevonden worden op www.dov.vlaanderen.be.

Op basis van de geologische boringen in de omgeving van het plangebied zitten de tertiaire sedimenten op een diepte van ca. 1,1 m diepte.⁴

Figuur 15. Hoogteligging op het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II. ©LARES

5.5.3 Quartair geologische kaart

Op de quartair geologische kaart (fig. 17) wordt aangegeven dat de basis van de quartairgeologische sequentie wordt gevormd door hellingsafzettingen en fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan.⁵

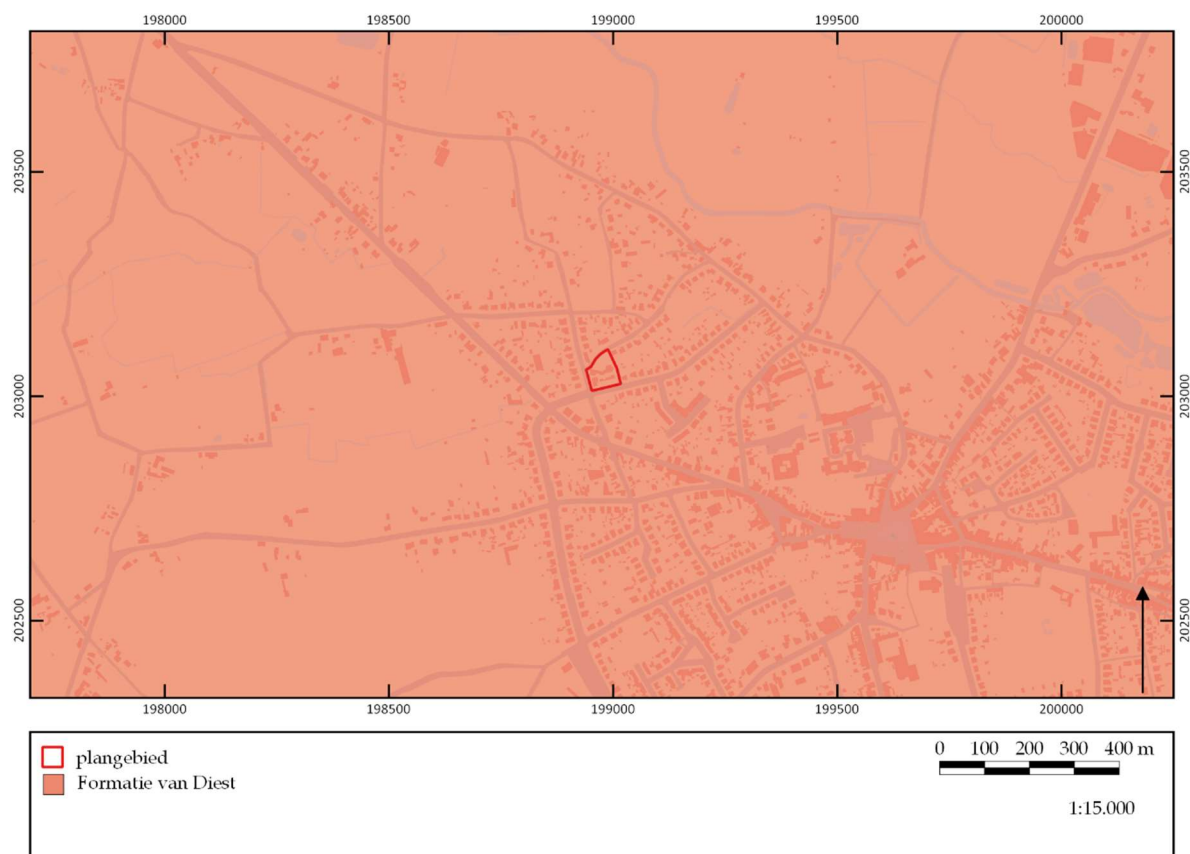
5.5.4 Bodemtype

Op de bodemkaart van Vlaanderen (fig. 18) blijkt dat het plangebied gelegen is op twee verschillende bodemtypen. Het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied is gelegen op een Zcm(b)-bodem. Dit is een matig droge zandgrond met diepe antropogene humus A-horizont. Naargelang de kleur van de plaggen werden de bodems onderscheiden in bruine of grijze plaggen. Onder dit plaggendeek vindt men vaak overblijfselen van een verbrokkelde podzol B. Roestverschijnselen komen voor op een diepte tussen 60 en 90 cm -mv. Het overige en grootste deel van het plangebied is gelegen op een Zbm(b)-bodem. Dit is een droge zandgrond met diepe antropogene humus A-horizont. Het antropogeen humushoudende en donkergrijs plaggendeek is dikker dan 60 cm. Geel tot bleekgrijs zand gaat vanaf een diepte tussen 90 en 120 cm -

⁴ www.dov.vlaanderen.be.

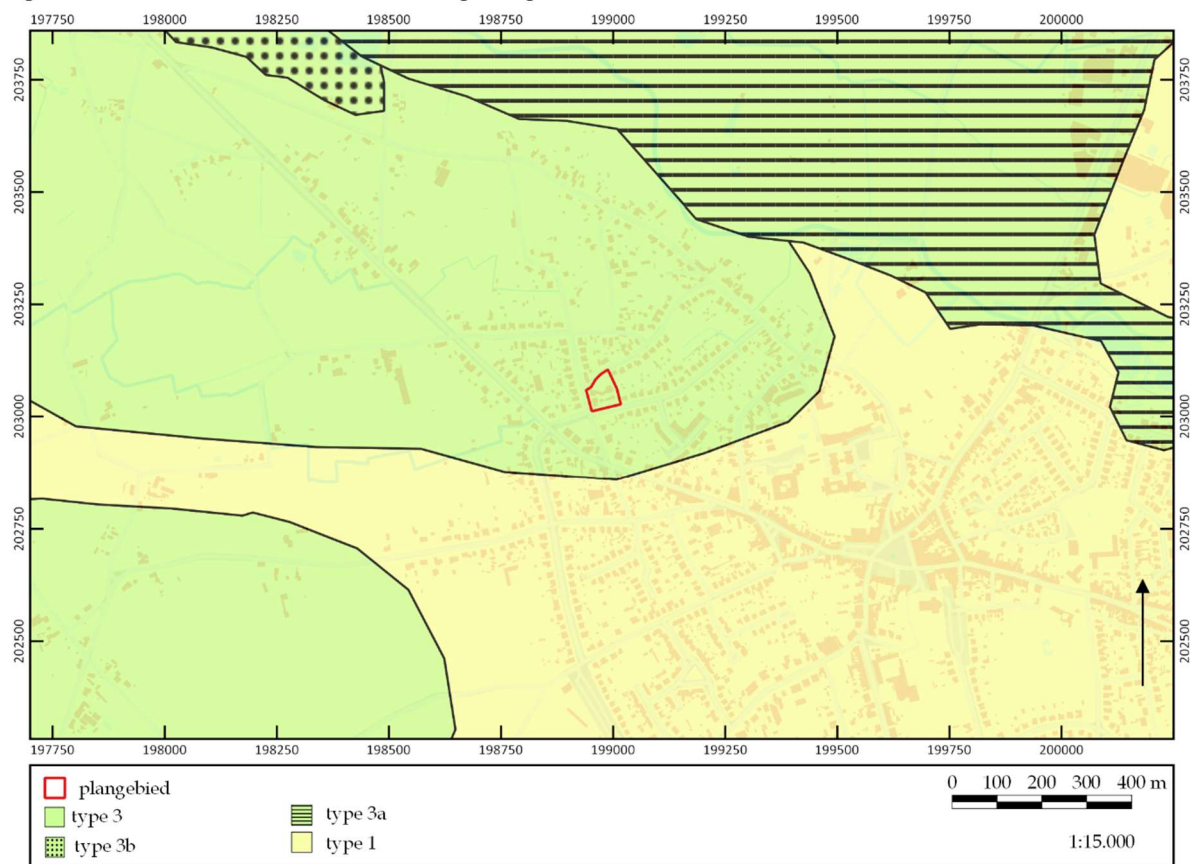
⁵ www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be.

mv over in een gevlekte horizont met roestverschijnselen.

Figuur 16. Uitsnede van de tertiair geologische kaart.

© DOV/LARES

Figuur 17. Uitsnede van de quartair geologische kaart.

© DOV/LARES

Figuur 19. Uitsnede van de potentiële bodemerosiekaart. ©LARES

Figuur 20. Uitsnede van de bodembedekkingskaart. ©LARES

5.6 Archeologische bronnen

De CAI is weliswaar niet compleet, maar binnen het plangebied werden alvast geen archeologische waarden aangetroffen (fig. 21).⁶ In de bredere omgeving beschikken we over enige informatie.⁷ Niet alle waarden zullen hieronder worden opgesomd, alleen diegene op relatief korte afstand van het plangebied.

Centraal Archeologische Inventaris:

IJZERTIJD:

- **CAI ID 101668:** Bevrijdingslaan, Meerhout: in 2003 is naar aanleiding van een werfcontrole een tweedaagse archeologische opgraving uitgevoerd. Hierbij zijn enkele paalkuilen en kuilen met ceramiek aangetroffen uit de ijzertijd.

VOLLE MIDDELEEUEWEN:

- **CAI ID 102051:** Sint-Trudokerk, Meerhout: kerk is gedateerd in de volle middeleeuwen. Zou opklimmen tot de 11^e eeuw. Afgebrand in 1679 en in de 17^e eeuw heropgebouwd met behoud van onderbouw.

LATE MIDDELEEUEWEN:

- **CAI ID 113218:** Genepas, Meerhout: Kapel van het Heilig Graf, deels herbouwd rond 1500. Daarnaast ook een gasthuis uit de late middeleeuwen.

MIDDELEEUEWEN – ALGEMEEN:

- **CAI ID 103094:** Smissestraat, Meerhout: alleenstaande, omwalde hoeve, genaamd de Monnikerhoeve. Oudste vermelding dateert van 741. Verbouwd in 1718.

NIEUWE TIJD:

- **CAI ID 113216:** Lijsterstraat, Meerhout: schans uit de 17^e eeuw, onregelmatige rechthoekige vorm, voor het eerst vermeld in 1683.
- **CAI ID 113218:** Genepas, Meerhout: rechthoekige schans uit de 17^e eeuw. Was volledig omgeven door grachten met water. De ingang bevond zich aan de oostelijke zijde. Voor het eerst vermeld in 1643.
- **CAI ID 103097:** Bergstraat, Meerhout: alleenstaand lusthof uit de 16^e eeuw.
- **CAI ID 103098:** Watermolen, Meerhout: molen uit de 17^e eeuw.

ONBEPAALED:

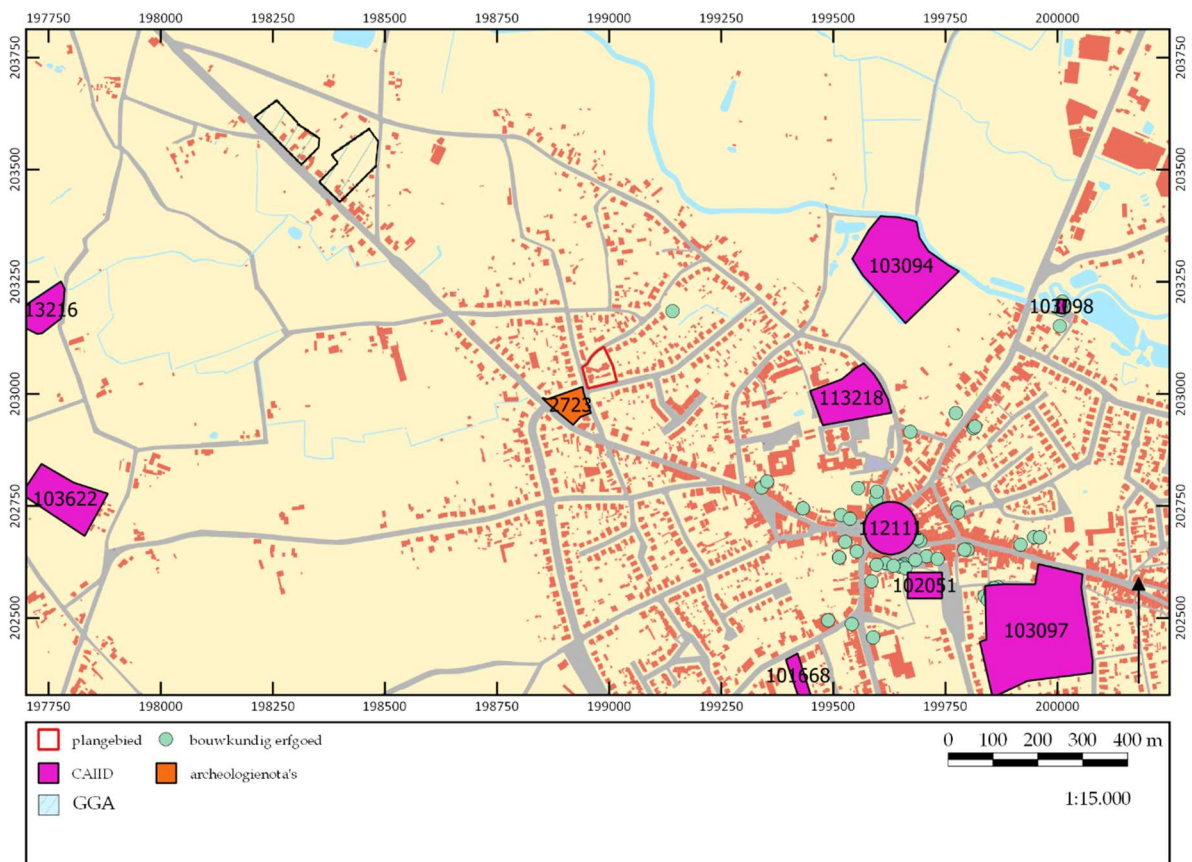
- **CAI ID 103622:** Gebergte, Meerhout: losse vondst van enkele silexvoorwerpen en urnenscherven. Aangetroffen door een amateurarcheoloog.
- **CAI ID 112111:** Marktplaats, Meerhout: Tijdens werken is een put aangetroffen waarna een werfcontrole werd uitgevoerd. Hierbij zijn twee putten

---

⁶ Voor alle waarden die in deze tekst zijn opgenomen, geldt dat de CAI is geraadpleegd op 20 februari 2019 (<https://cai.onroerenderfgoed.be>). Per genoemde waarde zal dit niet meer herhaald worden. Hetzelfde geldt voor de inventaris van het onroerend erfgoed.

⁷ Hierbij werd op 8 april ook informatie aangeleverd door de heer Walter Sevenants van het Erfgoedhuis Kortenberg vzw.

aangetroffen die in verband gebracht konden worden met een brouwerij. De resten kunnen wel niet nader gedateerd worden.

Figuur 21. Overzicht van de waarden uit de CAI. ©AGENTSCHAP OE/LARES

Overige inventarissen:

Voor de vermelding van overige inventarissen hebben we ons beperkt tot wat er op korte afstand van het plangebied aanwezig is.

- **AN ID 2723:** Vooronderzoek Meiberg, Meerhout: het bureauonderzoek heeft uitgewezen dat er mogelijk nog archeologisch waarden binnen het plangebied kunnen voorkomen. Daarom wordt een vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.⁸

Verder zijn er geen waarden gevonden voor de onmiddellijke omgeving van het plangebied in:

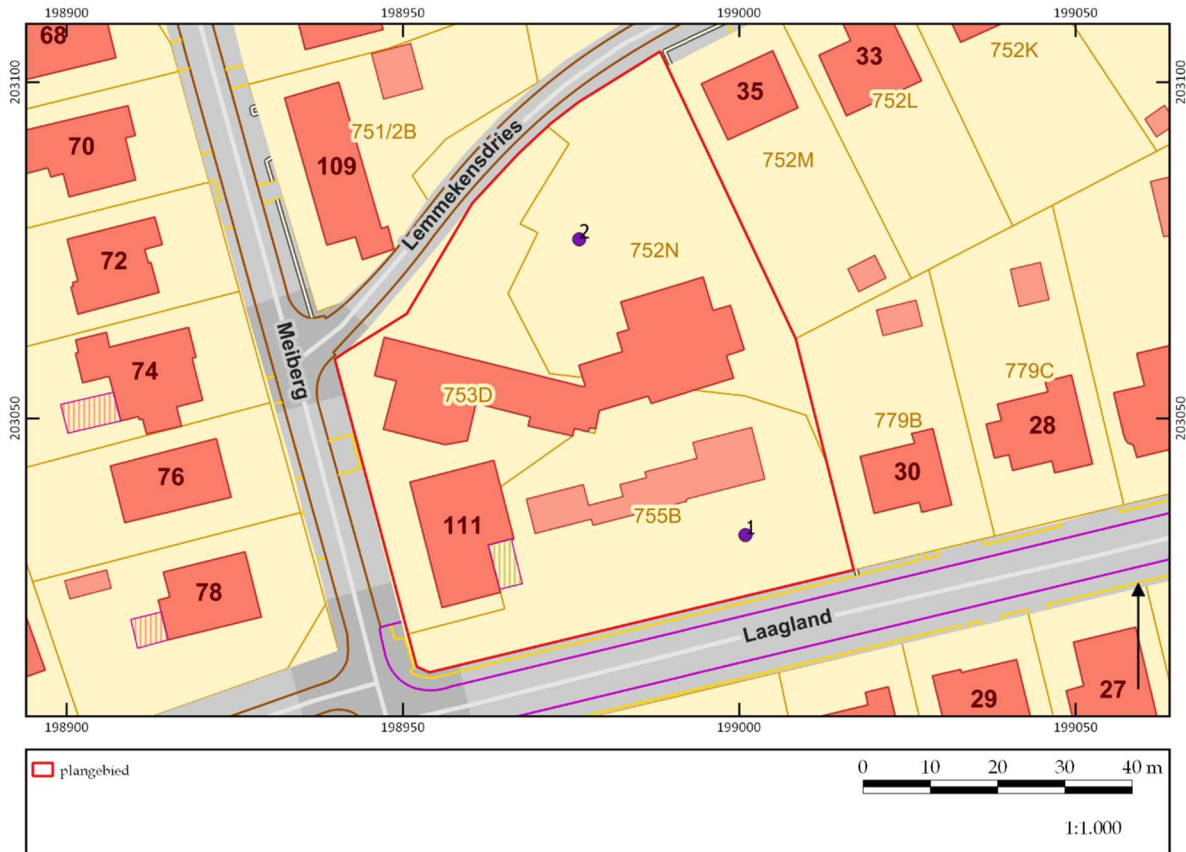
- Vastgestelde inventaris/wetenschappelijke inventaris (landschapsatlas, historische tuinen en parken, houtige beplantingen, archeologische zones, bouwkundig erfgoed – gehelen, orgels, wereldoorlog relict)
- Unesco Werelderfgoed
- Beheersplannen
- Erfgoedlandschappen

⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2723>

5.7 Controleboringen

Op 13 maart zijn twee controleboringen gezet om de bodemopbouw en met name bodemverstoringen na te gaan. Deze controleboringen zijn gezet onder min of meer gunstige weersomstandigheden (tussen de regenbuien door).

De eerste controleboring is ten zuiden van de bijgebouwen gezet, in de moestuin. De tweede is gezet in de weide.

Figuur 22. Overzicht van de ligging van de controleboringen. ©LARES

In boring 1 is een bodemopbouw vastgesteld bestaande uit een donkergrijs bruine laag (0-30 cm), een donkerbruine laag (30-67 cm) en een donkergrijze laag (67-<95 cm). De textuur is zand. Op enkele plaatsen in de bovenste en middelste laag zijn kleine baksteenfragmenten herkend. In de onderste laag zijn ook kleine fragmenten van (kolen?)gruis herkend.

Volgens de bodemkaart zou hier sprake moeten zijn van een plaggendeek met een dikte van 60 cm of meer. Hieronder zou zich een bodem moeten bevinden waarvan de C-horizont zich op ongeveer 90 cm diepte bevindt. De boring is slechts tot een diepte van 95 cm gezet, maar hierin is geen bodem herkend die overeenkomt met het te verwachten bodemtype. Zelfs al worden de bovenste 67 cm beschouwd al het plaggendeek, dan vormt de laag die hieronder is herkend niet de oorspronkelijke afgedekte bodem. Eerder lijkt het erop dat de teelaarde is verwijderd, waarna de oorspronkelijke bodem is vergraven, er een laag is aangebracht en het bovenste pakket terug is opgebracht. In ieder geval doet deze lagensequentie niet natuurlijk aan en wordt deze als verstoord geïnterpreteerd.

Figuur 23. Boorprofielen van de controleboringen. ©LARES

Boring 2 is in de weide gezet. Ook hier zou een zelfde bodemtype, bestaande uit een 60 cm dikke of dikkere plag met een afgedekte bodem waarvan de C-horizont zich op een diepte van ca. 90 cm bevindt, aanwezig moeten zijn. Wederom blijkt dit niet het geval te zijn.

De bovenste 17 cm worden gekenmerkt door een donkerbruine zandige laag, waaronder een bruinegrijze zandige laag aanwezig is (17-41 cm). Deze laag is al bijzonder nat, wat in tegenspraak is met de verwachte drainageklasse -b-. Onder deze laag komt een laag voor die bestaat uit een vermenging van lichtgrijs, donkergrijs en wat bruin zand. Deze laag is absoluut waterverzadigd, waardoor de boring op een diepte van ca. 65 cm gestaakt moest worden. Desondanks blijkt hier toch ook duidelijk uit dat een natuurlijke bodemopbouw, bestaande uit een door een plaggende afgedekte bodem, hier niet meer aanwezig is.

5.8 Niet gedocumenteerde werkzaamheden

Omdat de resultaten van de controleboringen zodanig verschillen van de gegevens die afgeleid kunnen worden van de bodemkaart, is navraag gedaan bij de familie van de huidige bewoners. Uiteindelijk kon achterhaald worden dat in het begin van de jaren '50 van de vorige eeuw de gemeente Meerhout het terrein afgegraven zou hebben voor de winning van geel zand. Hier zijn echter geen documenten meer van te vinden. Dit verklaart echter wel waarom de bodemopbouw geen natuurlijke bodemopbouw meer is en de plag niet meer aanwezig is.

6 Synthese

In dit hoofdstuk wordt vooreerst een synthese gepresenteerd van de resultaten van het *assessment*. Hierbij wordt telkens aangegeven op welke van de onderzoeksvragen, die voorafgaand aan het bureauonderzoek zijn geformuleerd, een antwoord gegeven kan worden. Ook wordt hier aangegeven wat de impact is van de geplande werken en in hoeverre zij kunnen leiden tot verstoring van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief. Vervolgens wordt een korte synthese gegeven voor een niet-gespecialiseerd publiek.

De volgende onderzoeksvragen zijn voorafgaand aan de bureaustudie geformuleerd:

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

6.1 Synthese voor gespecialiseerd publiek

6.1.1 Samenvatting van de onderzoeksresultaten en beantwoording van de onderzoeksvragen

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd (**onderzoeksvragen 1-3**).

Het plangebied blijkt nu bebouwd te zijn met een boerderij met verschillende bijgebouwen. Ook in het verleden heeft hier een boerderij met bijgebouwen bestaan, maar op een andere plaats: het hoofdgebouw zou dan wat meer naar het noorden hebben bestaan en de bijgebouwen zouden in de huidige weide hebben bestaan.

Over de periode voorafgaand aan de nieuwe tijd hebben we echter weinig bronnen. Er zijn in de omgeving weliswaar al wat vondsten gedaan, maar desondanks is er nog maar weinig bekend over de menselijke bewoning en het gebruik van het landschap doorheen de tijd.

6.1.2 Impact van vroegere en geplande werken

Het bouwen van de huidige boerderij met bijhorende stallen heeft het westelijke deel van het terrein al verstoord. Voor het bouwen van de boerderij blijkt de bodem reeds afgegraven te zijn, en dit zonder enige vorm van archeologisch onderzoek. Ook voor de aanleg van de stal met bijhorende mestkelders is de bodem reeds diepgaand

verstoord. De andere bijgebouwen en de aanleg van de verharding lijkt geen hele grote impact op het terrein te hebben gehad: hier gaat het om het aanleggen van oppervlakkige verhardingen die als vloer/verhard pad hebben gediend. Op dit moment is het noordelijke deel in gebruik als weiland. Hier bevindt zich een waterput. In het zuidelijke gedeelte is er een moestuin.

Als gekeken wordt naar de oudere bekende bebouwing op het terrein, dan blijkt dat deze boerderij een voorganger heeft gehad die niet op dezelfde plaats heeft gestaan. Deze boerderij stond, volgens de historische kaarten, meer naar het noorden, waar nu de weide is. Bijgebouwen stonden wel op de locatie van de huidige bebouwing. Van deze historische bebouwing is nu geen spoor meer te bekennen; deze is met andere woorden volledig gesloopt om ruimte te maken voor de huidige bebouwing. Hoe deze sloop is gebeurd is onbekend.

Voor de nieuwe plannen zullen alle bebouwing en alle verhardingen worden gesloopt. Hierna zal het gebied verkaveld worden voor nieuwbouw. De zones waar gebouwd mag worden, zijn op het verkavelingsplan aangegeven. Op de loten 3 en 4 zal deze bebouwing gepland worden op de locatie waar nu de huidige bebouwing staat. Deze locaties zijn met andere woorden als sterk verstoord, en de uitvoering van de nieuwbouw zal hier weinig tot geen onverstoord bodem nog verstoren. De loten 1 en 2 zijn gepland ter hoogte van de moestuin en de oppervlakkig gebouwde bijgebouwen. Hier kan gesteld worden dat, gezien er op de bodemkaart wordt aangegeven dat het gebied door een plaggendek wordt gekenmerkt, de verstoring door de huidige bebouwing en gebruik van het terrein niet zo diepgaand is dat een afgedekt archeologisch niveau verstoord is geworden. Er kan dus uitgegaan worden van een minimale verstoring op dit deel van het terrein. De loten 5 t/m 7 bevinden zich in de huidige weide, waar zich vroeger een boerderij bevond die is afgebroken toen de huidige werd gebouwd. Het bouwen en slopen van deze boerderij zal ongetwijfeld een verstorende impact hebben gehad op de bodem en een mogelijk archeologisch niveau, maar anderzijds zijn de resten van een dergelijke historische boerderij ook te beschouwen als een archeologische site. In dit geval is echter niet bekend of, en in welke mate deze resten bewaard zijn gebleven: zijn er nog funderingen en/of andere sporen in de bodem aanwezig, of is alles weggehaald?

Om te achterhalen hoe dik het beschermende plaggendek zijn twee controleboringen geplaatst, dit om te bepalen in hoeverre de bouwwerken op het terrein de bodem verstoord zouden kunnen hebben. Hieruit is gebleken dat het terrein reeds verstoord is, en dit tot dieper dan de dikte van het veronderstelde plaggendek dat op de bodemkaart is aangegeven. In het zuidelijke deel blijkt dat de verwachte plag niet aanwezig is, en dat er weliswaar een dik pakket is aangeboord maar dat dit eerder een verstoord pakket lijkt te zijn: onder een dik pakket bevindt zich een laag die er alle aanschijn van heeft dat hij ter plaatse is gekomen nadat de bouwvoor is afgegraven. De C-horizont zou op een diepte van ca. 90 cm aanwezig moeten zijn, maar op een diepte van ca. 95 cm is deze nog niet herkend; hetzelfde geldt voor enige natuurlijke bodemopbouw. Dit gedeelte van het terrein blijkt met andere woorden diepgaand verstoord te zijn.

De tweede boring is in de weide geplaatst, in een zone waar volgens de historische kaarten geen bebouwing zou hebben gestaan. Immers, boren ter hoogte van de historische bebouwing zou zowiezo een verstoord profiel hebben opgeleverd, waardoor niet bekend zou zijn hoe dik het afdekkende plaggendek is. Echter, ook uit deze boring is gebleken dat de bodem in dit gedeelte van het plangebied reeds diepgaand verstoord is. Ook hier is geen plaggendek meer te bespeuren, maar blijkt er een opeenvolging van verstoorde lagen aanwezig te zijn tot een diepte van iets meer dan 60 cm. Hierdoor kan vermoed worden dat ook dit deel van het terrein is afgegraven. Aangezien er aan het oppervlak geen wezenlijk hoogteverschil in de weide vastgesteld kan worden, ligt het voor de hand te veronderstellen dat deze afgravingen over de hele weide hebben plaatsgevonden, en dat hierbij mogelijk aanwezige archeologische resten verstoord/vergraven zullen zijn geworden. Opvallend is ook dat de drainageklasse heel erg verschilt van wat op de bodemkaart is aangegeven: de boring moest gestaakt worden omwille van het hoge grondwater.

De grote afwijking tussen de controleboringen en de bodemkaart kon uiteindelijk verklaart worden door het feit dat de gemeente Meerhout in het begin van de jaren '50 het terrein heeft afgegraven voor de winning van geel zand.

Al met al kan gesteld worden dat het terrein op het eerste zicht en na raadpleging van de beschikbare bronnen nog voor een deel onverstoord lijkt te zijn. Als echter ook het terreinbezoek en de resultaten van de controleboringen en de ongedocumenteerde informatie over de afgraving mee in overweging genomen worden, dan kan echter geconcludeerd worden dat het terrein reeds volledig en diepgaand verstoord is.

6.1.3 Potentiebepaling, kennisvermeerderingspotentieel en aanbeveling

Potentiebepaling

Op basis van de landschappelijke situatie van het plangebied kan wel gesteld worden dat er een gradiëtsituatie aanwezig is. Het plangebied ligt grotendeels op het hoogste punt van een kleine uitloper van de dekzandrug, maar het westelijke deel loopt af in westelijke richting. Hier stroomt de Kwachtloop op een afstand die kleiner is dan 150 m. Een dergelijke situatie is aantrekkelijk voor de jagers-verzamelaars uit het paleo- en mesolithicum. Ondanks dat er geen dergelijke vondsten aanwezig zijn in de omgeving kan toch een middelhoge kans voorop gesteld worden voor het aantreffen van resten uit deze periode, op basis van de landschappelijke ligging. Dit moet echter genuanceerd worden op basis van de hierboven beschreven verstoringen die zijn vastgesteld, waardoor de potentie voor het treffen van een site uit deze periode zeer gering tot onbestaande is.

Vanaf het neolithicum wordt de landbouw geïntroduceerd. De aanwezigheid van vruchtbare gronden zijn hiervoor erg aantrekkelijk. Op basis van dezelfde landschappelijke kenmerken zou ook voor de periode vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen een middelhoge potentie aan het terrein kunnen worden toegeschreven. Echter, net zoals voor de steentijd kan ook hier de opmerking gemaakt worden dat vanwege de hierboven beschreven verstoringen, de potentie voor het

treffen van een site uit deze perioden zeer gering tot onbestaande is.

Vanaf de nieuwe tijd is op basis van historische kaarten te zien dat het plangebied bebouwd was. Indien het terrein niet verstoord is, zouden resten van deze bebouwing verwacht kunnen worden. Echter, afgaande op de verstoringen is de kans ook weer zeer klein dat deze resten intact aangetroffen zullen worden.

Kennisvermeerderingspotentieel

Het gegeven dat het plangebied enerzijds verstoord is door de huidige bebouwing en anderzijds door onbekende afgraafwerken waarbij de bovenlaag is verwijderd en een laag is aangebracht, zorgt er voor dat er voor alle perioden sprake is van een geringe tot onbestaande potentie op het treffen van een archeologische site. Hierdoor is er ook geen sprake van kennisvermeerderingspotentieel.

Aanbevelingen

Aangezien er een geringe tot onbestaande potentie is, en er daardoor ook geen kennisvermeerderingspotentieel, is verder archeologisch onderzoek vanuit een kosten-batenanalyse niet te verantwoorden.

6.2 Synthese voor niet-gespecialiseerd publiek

Het gegeven dat het plangebied enerzijds verstoord is door de huidige bebouwing en anderzijds door onbekende afgraafwerken waarbij de bovenlaag is verwijderd en een laag is aangebracht, zorgt er voor dat er voor alle perioden sprake is van een geringe tot onbestaande potentie op het treffen van een archeologische site. Hierdoor is er ook geen spraken van kennisvermeerderingspotentieel.

Aangezien er een geringe tot onbestaande potentie is, en er daardoor ook geen kennisvermeerderingspotentieel, is verder archeologisch onderzoek vanuit een kosten-batenanalyse niet te verantwoorden.

Literatuur

Geraadpleegde literatuur

Gysselinck, M., 1960: *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Van Ranst, E. & C. Sys 2000: *Eenvoudige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000)*, Gent.

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>
<https://cai.onroenderfgoed.be>
<http://www.geopunt.be/>
www.cartesius.be
<https://geo.onroenderfgoed.be>

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2019A427	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:10.000	februari 2019
2019A427	2a	inplantingsplan	huidige situatie	nvt	nvt	februari 2019
2019A427	2b	foto's	huidige situatie	nvt	nvt	maart 2019
2019A427	3	verkavelingsplan	nieuwe situatie	nvt	nvt	februari 2019
2019A427	4	historische kaart	uitsnede uit Frickxkaart (1744) met aanduiding plangebied	onbekend	1:25.000	februari 2019
2019A427	5	historische kaart	uitsnede uit Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	februari 2019
2019A427	6	historische kaart	uitsnede uit Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding plangebied	1:200	1:5.000	februari 2019
2019A427	8	historische kaart	uitsnede uit Vandermaelenkaart (1845-1854) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	februari 2019
2019A427	9	topografische kaart	topografische kaart uit 1969	onbekend	nvt	februari 2019
2019A427	10	orthofoto	luchtfoto uit 1971 met aanduiding plangebied	onbekend	1:5.000	februari 2019
2019A427	11	orthofoto	luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	februari 2019
2019A427	12	orthofoto	luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	februari 2019
2019A427	13	orthofoto	luchtfoto uit 2018 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	februari 2019
2019A427	14	terreindoorsnede	terreindoorsnede	nvt	nvt	februari 2019
2019A427	15	hoogtekaart	hoogteligging van plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II	onbekend	1:15.000	februari 2019
2019A427	16	bodemkaart	uitsnede tertiair geologische kaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:15.000	februari 2019
2019A427	17	bodemkaart	uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:15.000	februari 2019
2019A427	18	bodemkaart	uitsnede bodemkaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	februari 2019
2019A427	19	bodemkaart	uitsnede potentiële erosiekaart (2017) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	februari 2019
2019A427	20	bodemkaart	uitsnede bodembedekkingskaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.000	februari 2019
2019A427	21	archeologische kaart	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied	onbekend	1:15.000	februari 2019
2019A427	22	boorgrid	controleboringen	onbekend	1:1.000	maart 2019
2019A427	23	foto's	boorprofielen	nvt	nvt	maart 2019